

Uppföljning av Avfallsplanen Cirkulära Örebro 2020-2021

Sammanfattning

Cirkulära Örebro – avfallsplan för Örebro kommunkoncern antogs 2020. Den innehåller mål och åtgärder vars syfte är att på sikt nå en cirkulär ekonomi där konsumtionen inom Örebro kommunkoncerns gränser håller sig inom ramen för en planet.

Denna rapport är en första uppföljning av såväl mål som åtgärder. Rapporten ska svara på hur långt vi har kommit i genomförandet, i förekommande fall beskriva orsaker till avvikelser enligt plan, samt dra lärdomar för det fortsatta arbetet med genomförandet.

Avfallsplanen har mål som sträcker sig till 2030 medan de planerade åtgärderna sträcker sig till 2024. Uppföljningen har gjorts i två delar. Dels status i genomförandet för respektive åtgärd, dels en redovisning av data för målen, eller om det saknas en bedömning av hur långt vi har kommit.

Slutsatserna av uppföljningen är att:

- Planen från 2020 och dess åtgärder är bättre förankrade än den förra planen från 2013.
- Kommunkoncernen har flyttat sig upp i den så kallade avfallstrappan och arbetar idag mer med återbruk och förebyggande, vilket är positivt.
- Byggavfall är ett viktigt avfallsområde där det tidigare saknades samordnat arbete, men som nu har påbörjats.
- Den största avfallsfraktionen är jordmassor och numer finns en handlingsplan för att öka återbruket av dem, vilket också kommer att minska transporter påtagligt.
- Ett kommunikationsarbete för minskad nedskräpning har etablerats, men det krävs mer arbete med förebyggande.
- Efter omfattande utredningsinsatser internt konstateras att det saknas nödvändiga funktioner och systemstöd för att ett effektivt internt återbruk ska fungera och ett beslutsunderlag har tagits fram till Lokalförvaltningsdirektören.
- Även om fokus har skiftat till mer återbruk och förebyggande finns det fortfarande exempel på att grundläggande avfallshantering ännu ej är helt etablerad i kommunal förvaltning.
- Det finns ett stort intresse att integrera cirkulära krav i upphandling, men det behöver hitta en systematik.
- Många av målen i avfallsplanen är svåra att följa upp och det behövs bättre dataunderlag för uppföljning.
- Bedömningen av måluppfyllelse är att vi sannolikt når sex av målen, men de flesta av dem var enkla att nå. Tre av målen nås inte om dagens förutsättningar kvarstår. Fem av målen är i dagsläget för tidigt att säga om de kan nås.

Innehåll

Inledning	4
Metod och resultat.....	5
Insamling av data.....	5
Måluppfyllelse	5
<i>Minska avfallet i kommunala förvaltningar.....</i>	<i>5</i>
<i>Bygg- rivnings- och anläggningsavfall.....</i>	<i>6</i>
<i>Kunskap och kommunikation</i>	<i>6</i>
<i>Minska avfallet från invånarna – dela, laga, återbruka</i>	<i>7</i>
<i>Öka återvinningen och avgifta kretsloppen</i>	<i>8</i>
<i>Minska nedskräpningen</i>	<i>9</i>
Resultat från genomförandet.....	10
<i>Internt arbete för minskat avfall</i>	<i>11</i>
<i>Minskat byggavfall.....</i>	<i>12</i>
<i>Minska hushållens avfall.....</i>	<i>12</i>
<i>Ökad återvinning och avgiftat kretslopp.....</i>	<i>13</i>
<i>Minskad nedskräpning.....</i>	<i>13</i>
Slutsatser	14
Bilaga 1 – Redovisning av åtgärder	17

Inledning

I juni 2020 antogs Cirkulära Örebro – avfallsplan för Örebro kommunkoncern. Den innehåller mål och åtgärder vars syfte är att på sikt nå en cirkulär ekonomi där konsumtionen inom Örebro kommunkoncerns gränser håller sig inom ramen för en planet. Avfallsplanen har mål som sträcker sig till 2030 medan de planerade åtgärderna sträcker sig till 2023.

Denna rapport är en första uppföljning av såväl mål som åtgärder. Rapporten ska svara på hur långt vi har kommit i genomförandet, i förekommande fall beskriva orsaker till avvikelser enligt plan, samt dra lärdomar för det fortsatta arbetet med genomförandet.

Metod och resultat

Insamling av data

Uppföljningen har gjorts i två delar. Dels har ansvariga tjänstepersoner identifierats för att svara på status i genomförandet för respektive åtgärd. Detta gjorde dels i form av en bedömning om åtgärden ses som slutförd, pågående eller ej påbörjad, dels en kommentar om resultatet av åtgärden. För de åtgärder som är löpande gavs i förekommande fall en beskrivning av om någon särskild aktivitet har gjorts i linje med åtgärden under perioden (bilaga 1).

Avfallsplanen innehåller också ett antal mål. Dessa följdes upp genom ett möte mellan Tekniska förvaltningens avfallsavdelning och Kommunstyrelsens samhällsutvecklingsavdelning, som är de avdelningar som ansvarar för störst del av genomförandet.

Måluppfyllelse

Trots en ambition vid framtagandet att få fram mätbara mål är det endast sex av fjorton mål som har någon form av data. För vissa av målen har också mätmetoden ändrats så att jämförelse över tid har försvårats.

Minska avfallet i kommunala förvaltningar

Mål A: Restavfallet från kommunens verksamheter ska mellan 2019 och 2030 halveras¹.

Utfall: Restavfallet vägs från alla adresser, men verksamhetsadresser och kundregister² är inte synkat så vi kan inte enkelt få fram en totalsiffra för alla adresser som tillhör kommunala verksamheter. Det tar sannolikt mycket tid att ordna. Många timmar har under 2020 lagts bara på att få fram alla adresser och identifiera vilka som det saknas data för (208 av totalt 519 arbetsplatser). Eventuellt kan man använda de data som finns registrerade på Örebro kommun och räkna upp eftersom vi vet vilka och hur många verksamheter som saknas. Detta har dock inte gjorts ännu och därför saknas data att presentera. Dessutom tillkommer problemet att adresslistan är från 2020 och har inte uppdaterats sedan dess och det är ett generellt problem för framtiden att adresserna är olika varje år eftersom vissa verksamheter flyttar.

Utvecklingsarbete: Det är fortfarande oklart om det är värt arbetstiden att ta fram denna siffra och lägga arbetet som krävs för att kunna få in motsvarande data kommande år. En tänkbar inriktning kan vara att grovt räkna fram startåret 2019 och sedan göra en avstämning när avfallsplanen ska revideras.

Mål B: År 2030 ska inköpen³ av begagnade inventarier ha fyrdubblats medan nyinköpen ska vara lägre än genomsnittet 2015–2019.

Utfall: Det finns data för nyinköp av "möbler och inredning", men det finns stora osäkerheter vad som ska räknas in i detta och inte. Att gå på kontot 40230-40231 (inköp

¹ Mätt som kg/anställd för hela kommunen, exklusive osorterbart grovavfall eftersom det inte kan vägas.

² Kundregistret utgår från vem som står på abonnemanget och det kan utöver Örebro kommun vara flera olika privata fastighetsägare som kommunala verksamheter hyr in sig hos. Alltså krävs det att man har en aktuell adresslista på alla kommunala verksamheter, vem som är fastighetsägare på respektive adress och sedan letar upp avfallsdata för dessa adresser via olika kundlistor.

³ Mätt som faktisk inköpskostnad i kronor för både nyinköp och begagnat.

inventarier respektive verksamhetsinventarier) räcker inte då det kan finnas mycket felbokföringar. Det måste också kombineras med leverantörer som finns på upphandlade avtal. Men där finns leverantörer som inte bara har möbler och inredning i sitt sortiment utan även t.ex. leksaker. Under 2018 räknades ett belopp fram för perioden 2015–2017 som låg på 38–44 mnkr, men när dessa siffror skulle uppdateras 2022 för perioden 2018–2021 så blev spannet 10-18 mnkr.

De begagnade köpen är också svåra att mäta. Det förekommer både intern och extern försäljning av begagnat på Överskottscentralen och dessa går in på samma konto. Extern försäljning går via kassa och kan eventuellt särskiljas i framtiden. Men det är också tveksamt om Överskottscentralen täcker alla transaktioner av inventarier som sker inom kommunen.

Utvecklingsarbete: Det krävs ett fortsatt definitionsarbete för att kunna beräkna utfallet av detta mål.

Bygg- rivnings- och anläggningsavfall

Mål C: Vid om- eller nybyggnation ska mängden byggrelaterat avfall inte överstiga 37 kg/m² bruttoarea, exklusive rivningsavfall⁴. Vid om- eller nybyggnation samt rivning ska förberedelse för återbruk, materialåtervinning och annan återvinning (exklusive energiåtervinning) av icke farligt bygg- och rivningsavfall uppgå till minst 70 viktprocent.

Utfall: Ett utvecklingsarbete har bedrivits med bolagen för att nu kunna få in dessa data. Ett fel i målet har uppdagats, baskriteriet är på 37 kg/m² (stod 20 kg/m² i planen som antogs, vilket är spjutspetskravet).

Att trä inte räknas in som återvinning gör det svårt att nå målet om 70 procent materialåtervinning, särskilt som vi bygger mer i trä. Än så länge finns bara något exempelprojekt per bolag beräknat och inga totalsiffror. Av fem inlagda nyproduktionsprojekt varierar materialåtervinningen mellan 39–65 procent. Den nationella siffran ligger på 52 procent. Mängd avfall per kvadratmeter uppgick till 11–63 kg.

Utvecklingsarbete: Det är ett stort spann i mängd avfall och återvinningsgrad mellan de projekt som har lagts in och här finns sannolikt mycket att lära om vad som skapar skillnaderna. Bolagen har sagt att de vill fokusera på en utökad dialog med projektledarna i pågående projekt för att se vad det kan ge. Planen är än så länge inte att lägga in samtliga projekt för att få en helhetsbild utan fokus ligger på att förbättra arbetssätt.

Mål D: Återbruk av brukbara jordmassor, sand och grus ska öka.

Utfall: Det finns ännu inga siffror på hur många ton eller hur stor andel av kommunkoncernens jordmassor som återbrukas. Fokus har legat på att utveckla arbetssätt för ökat återbruk.

Utvecklingsarbete: Det kommer sannolikt också bli svårt att få fram en tillförlitlig indikator framöver och ett alternativ för uppföljning kan vara antal anmälningar som inkommit för återvinning av massor från kommunen.

Kunskap och kommunikation

Mål E: Örebro kommuns kommunikation ska bidra till att övriga mål i avfallsplanen nås.

⁴ Målnivåerna utgår från det nationella etappmålet för resurshushållning inom byggsektorn respektive baskriteriet för avfallsmängder från Upphandlingsmyndigheten.

Utfall: Svårt att följa upp, men målen är normalt utgångspunkt för de kommunikationsplaner som tas fram.

Mål F: Årligen ska två informations- och kommunikationsinsatser för minskad nedskräpning riktade till invånare och näringsliv genomföras.

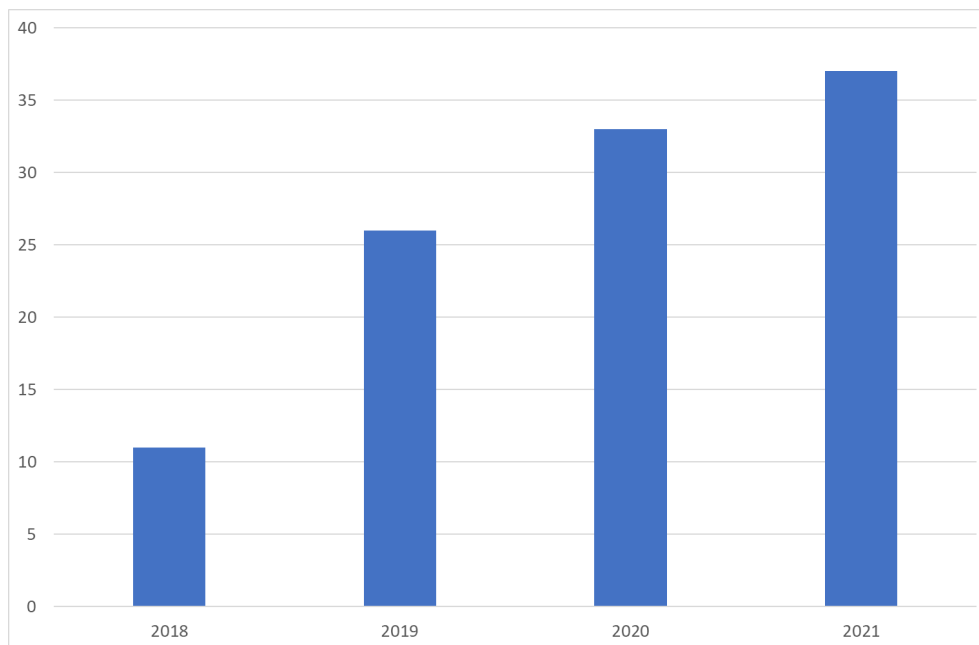
Utfall: Har genomförts höst och vår sedan planen antogs sommaren 2020 och därmed är målet uppfyllt för denna tidsperiod.

Aktiviteterna samordnas vanligtvis med Håll Sverige rents Skräpplockardagarna på våren och Håll Sverige rent-dagen på hösten.

Minska avfallet från invånarna – dela, laga, återbruka

Mål G: Antal verksamheter som främjar återbruk och cirkulära flöden ska öka. Ett kvantitativt mål kan sättas först när en kartläggning av befintliga verksamheter har gjorts.

Utfall: Detta har ingen tydlig definition, men det rimligaste är att följa upp antal Miljönär-vänliga organisationer (Figur 1). Dessa har ökat markant sedan 2018, men en stor del alltså innan Avfallsplanen antogs 2020. Verksamheterna synliggörs dels genom en karta på orebro.se, men räknas också upp på en av kommunens [webbsidor](#).

Figur 1. Antal Miljönär-vänliga verksamheter i Örebro kommun 2018–2021.

Mål H: Antalet delningstjänster och dess synlighet i Örebro kommun ska öka. Ett kvantitativt mål kan sättas först när en kartläggning av befintliga tjänster har gjorts.

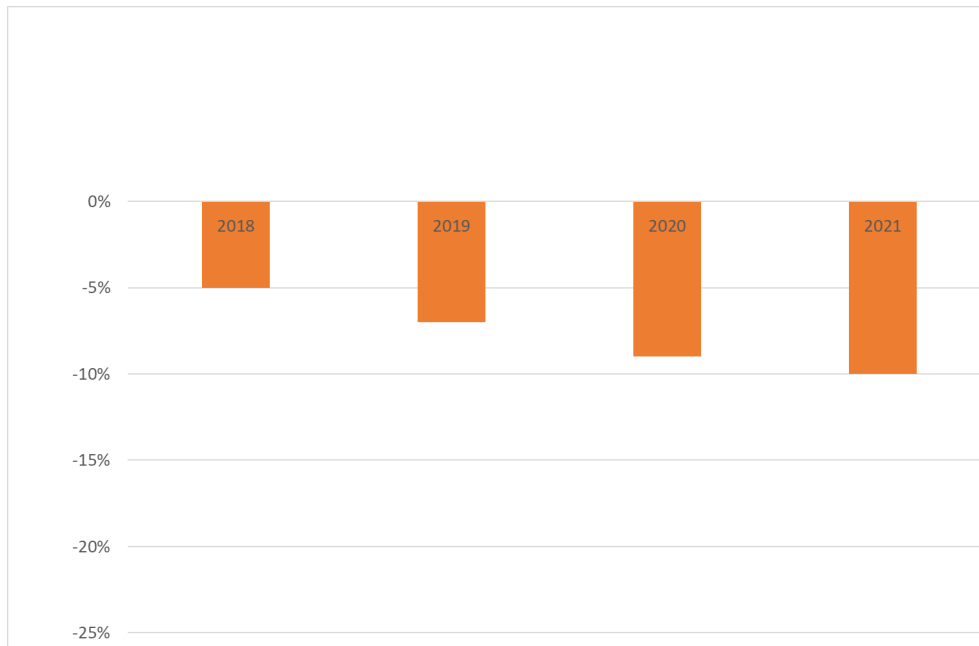
Utfall: Trots att en kartläggning gjordes 2021 är detta också svårt att definiera och att hitta alla som skulle kunna vara relevanta eftersom de t.ex. kan vara på sociala medier i begränsade grupper. Det finns flera nationella delningstjänster med lokala användare - ska de räknas? Antal fysiska delningstjänster skulle kunna räknas och med viss trovärdighet sägas vara alla, men vi har ingen metod för att bevaka det över tid.

Utvecklingsarbete: Det bedöms inte möjligt att få fram någon siffra på antal delningstjänster.

Öka återvinningen och avgifta kretsloppen

Mål I: Till år 2025 ska mat- och restavfallet minska med 25 procent, jämfört med 2015. För Örebro kommun innebär det max 160 kg mat- och restavfall per invånare år 2025.

Utfall: Avfallsverksamheten följer upp insamlade vikter av restavfall och matavfall och slår ut det per invånare (Figur 2). Från 2015 till 2021 är minskningen 12 procent och ungefär halvvägs till målet om 25 procents minskning. Takten behöver dock öka eftersom det har gått sex av tio år.

Figur 2. Minskning av mat- och restavfall per invånare 2018–2021. Målet är -25 % från 2015 till 2025 och staplarna visar utvecklingen sedan 2015.

Mål J: Farligt avfall och elavfall på fel plats ska minska. Mängden farligt avfall och elavfall i restavfallet i jämförelse med insamlade mängder på Återvinningscentraler ska år 2030 vara lägre jämfört med 2020.

Utfall: Plockanalysen 2020 är en ögonblicksbild, men det vi har att utgå från. Andelen fel vad gäller elektronik låg på 4,72 procent (83 ton i restavfall mot 1 757 ton insamlat). Motsvarande siffra för farligt avfall var 0,53 procent (8,5 ton fel mot 1 614 ton insamlat).

I insamlade mängder ingår fler fraktioner av elektronik och farligt avfall än vad som faktiskt återfinns i restavfallet. Svårt att göra den avgränsningen. Procenttalen är små men det handlar ändå om åtskilliga ton avfall som troligen hamnar fel varje år och eldas upp istället för att återvinnas eller hanteras korrekt.

Mål K: Öka andelen biologiskt avfall som återvinns genom rötning.

Utfall: Allt matavfall som samlas in går redan idag till rötning, men en stor andel sorteras inte ut från hushållen eller läggs i en hemkompost. Vi kan inte som det är idag styra trädgårdsavfall till rötning. Det är med andra ord svårt att öka andelen i enlighet med målet. Avsikten med målet var att inkludera allt biologiskt avfall såsom trädgårdsavfall, matavfall från butiker, och högre utsortering från restavfall, men vi kan alltså inte mäta det i dagsläget.

Utvecklingsarbete: Det är främst genom eventuella nationella initiativ som förutsättningarna kring en ökad andel biologiskt avfall som återvinns förväntas ändras. Samtidigt kan det ske från privat näringsliv, men kommunen kan inte mäta det.

Mål L: Minst 85 procent av invånarna är över tid nöjda med avfallshanteringen.

Utfall: Den viktade nöjdheten bland småhus respektive flerbostadshus har legat på 85–86 % 2018–2020 och målet är därmed uppfyllt för perioden.

Minska nedskräpningen

Mål M: Invånarnas nöjdhet med städning av stadens parker och torg ska år 2030 vara minst lika hög som år 2020⁵.

Utfall: För 2018–2020 var frågan "Hur nöjd är du med renhållningen av parker och allmänna platser i din kommun" där svaret angavs på en skala 1-10. Utfallet de tre åren låg på 6,8, 7,1 respektive 6,7. Utöver indexen kunde svaren även presenteras i form av hur stor andel som har svarat 8-10 på skalan (43, 47 respektive 39 %), vilket visar sig ligga i samma intervall som frågan nedan.

Till 2021 har SCB ändrat frågorna så jämförelse bakåt är svår. 2021 är frågan "Hur stort eller litet problem tycker du att följande saker är i kommunen där du bor - Nedskräpning.". Utfallet blev 46 procent positiva, vilket kan jämföras med ett nationellt snitt på 53 procent.

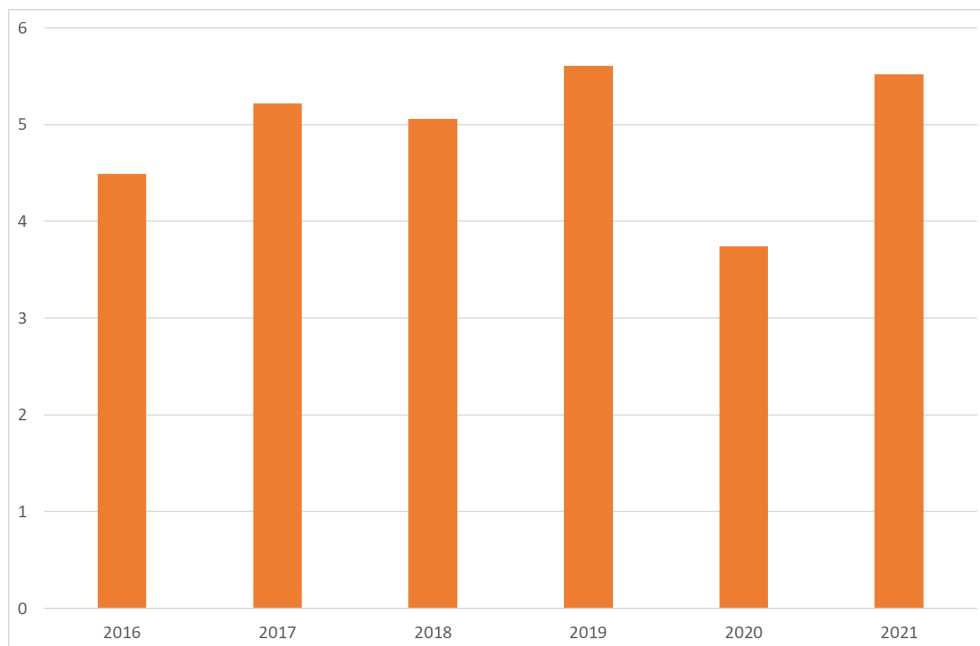
Mål N: Nedskräpningen ska minska så att andelen skräp på mark år 2030 är lägre jämfört med 2021⁶.

Utfall: Den uppföljningsmetod som krävs för att mäta detta har ännu inte utvecklats. Vi har dock fortfarande Håll Sverige rents metod att gå på som mäter antal skräp per 10 m² i Örebro centrum (Figur 3). Den visar möjligen en lätt ökande trend, dock med ett tydligt avbrott 2020, vilket sannolikt är en effekt av pandemin.

Utvecklingsarbete: Idén om ett eget mått lever kvar, men kräver en arbetsinsats som det ännu inte funnits tid till att prioritera. Grundtanken är att skapa en metodik som under en vecka väger allt avfall som plockas från ett visst område, samtidigt som avfallet som töms från skräpkorgarna i samma område vägs. Felkällor med detta är framförallt att eventuella regnväder kommer öka vikten från det som plockas från gatan, men inte från korgarna. Vid blåst kan det också vara svårt att skilja skräp från löv och annat naturligt material. Ändringar i vilka verksamheter som från ett år till ett annat finns i närheten kan också förändra skräpmängden, men bör inte påverka fördelningen mellan mark och korg.

⁵ Det finns olika enkäter som mäter detta och målet knyts inte till en särskild fråga eftersom den kan förändras över tid och kommunen inte alltid har rådighet över frågornas utformning.

⁶ Uppföljning bygger på egen metod som ska utvecklas där mängden skräp som plockas från gator och torg i city jämförs med mängden som töms från skräpkorgar i samma område. Syftet är att synliggöra att mängden skräp på mark också beror på mängden skräp i omlopp på stan där viss del hamnar rätt i skräpkorgar och viss del hamnar fel på mark. Om den totala mängden från skräpkorgar och mark ökar medan mängden från mark är konstant så har nedskräpningen minskat (andelen minskar). Detta missas med Håll Sverige rents mätmetod.

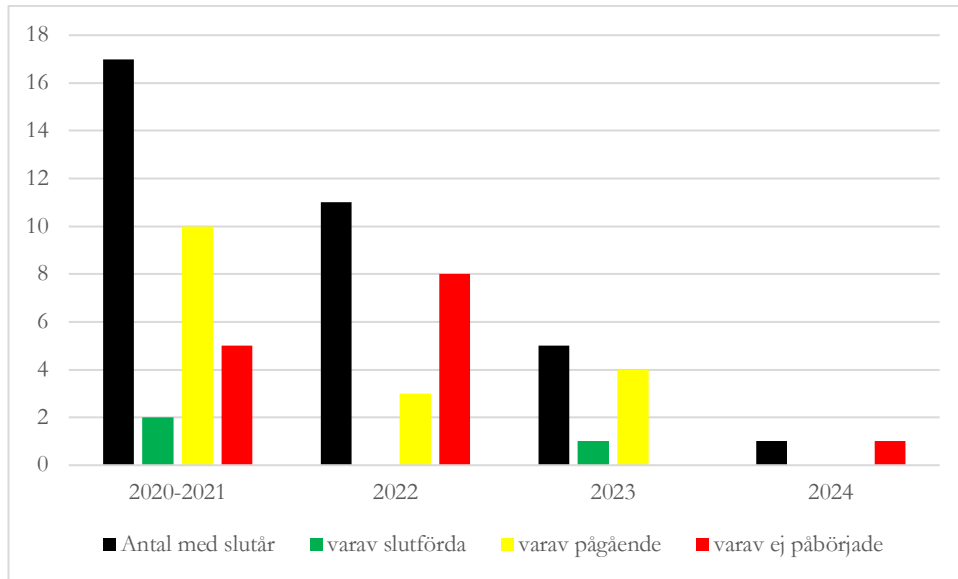
Figur 3. Antal skräp per 10 m² 2016–2021 i Örebro centrum utifrån Håll Sverige rents metod. Den nedgång som ses 2020 beror sannolikt på restriktionerna mot större folksamlingar under pandemin.

Resultat från genomförandet

På en övergripande nivå kan det konstateras att av Avfallsplanens totalt 34 engångsåtgärder var det 17 åtgärder som förväntades slutföras under 2020–2021. Av dessa slutfördes två, tio är pågående och fem är ej påbörjade (Figur 4). Det är alltså ett bra igångsättningsfacit, men det tar längre tid än förväntat att komma i mål med åtgärderna. Av de löpande åtgärderna är det 13 där särskilda aktiviteter har kunnat redovisas.

Sjuttion engångsåtgärder var tidsatta till 2022–2024 och av dessa är en slutförd och sju pågående. Även om flera åtgärder kan ha en lång genomförandetid och därför bör påbörjas en tid före det år den ska vara slutförd så indikerar detta ändå lite av att ”ligga före” tidplanen i vissa fall som utgör en motvikt till de förseningar som beskrevs ovan.

En dokumentation av åtgärdernas status redovisas i bilaga 1. I texten nedan lyfts de viktigaste resultaten och avvikelserna fram.

Figur 4. Jämförelse mellan antal åtgärder som hade planerat sluta respektive period och hur många av dem som vid årsskiftet 2020/21 var slutförda, pågående respektive ej påbörjade.

Internt arbete för minskat avfall

Det har lagts mycket arbetstid och energi på att få till en helhetslösning för återbruk i organisationen. Det är många åtgärder som hänger ihop och har gått i varandra. Det rör sig om:

- Åtgärd 1 om Riktlinjer för hållbar upphandling, men även ett bredare perspektiv hur upphandling kan stimulera återbruk genom t.ex. avtal kring begagnat och reparationstjänster. Objekt som är lämpliga för begagnat respektive reparation har identifierats, men ännu inget konkret initiativ för nya avtal på området.
- Åtgärd 2 om rutiner för inventarieplanering vid nybyggnation. Detta har berörts i dialoger med såväl Nod-uppdraget som Lokalförsörjningsenheten. En konkret produkt i form av en flyttrutin har tagits fram, men ej beslutats eftersom den bygger på nuvarande ”lösning” att respektive verksamhet som flyttar tillsätter en flyttkoordinator. Det är dock inte så vi vill att det ska fungera på sikt. Det behöver istället finnas tjänster på Lokalförsörjningsenheten som ansvarar för inventarier vid större flyttar för att ge bättre kontinuitet i kompetens. Ett beslutsunderlag för detta har tagits fram.
- Åtgärd 3 om kommungemensam funktion för större flyttar är just det som efterfrågas i åtgärd 2 och även har en koppling till:
- Åtgärd 4 om ett webbaserat systemstöd för att synliggöra överskottsinventarier. En slutsats är att det behöver vara en kommunövergripande funktion som ansvarar för ett sådant system även om t.ex. Överskottscentralen skulle kunna ha det som arbetsuppgift att delvis fylla det med innehåll utifrån vad de har i lager. Mycket hänger således på att denna centrala funktion kommer till stånd.
- Åtgärd 7 är den som just handlar om helhetslösningen och är summan av de ovanstående åtgärderna. Arbetet inväntar nu ett ställningstagande från Lokalförsörjningsdirektör innan arbetet kan fortsätta i någon form. Det har även förts interna samtal med vaktmästarorganisationer och sysselsättningsverksamheter om vilken samordning som kan underlätta återbruk och reparationer. Samtalen har hittills inte lett till några tydliga insatser.

Under 2021 fick 21 arbetsplatser (samtliga sökande) möjlighet att köpa in kompletterande kärl för källsortering. Samtidigt trycktes dekalerna upp och distribuerades till alla kommunala arbetsplatser för att få en gemensam märkning. En daglig verksamhet (Bildstudion) ansvarar för kommande utskick av dekalerna. Även under 2022 och 2023 finns det medel för fler kompletteringar om det behövs och därför ses inte åtgärden som avslutad. Syftet är att säkra upp grundläggande funktioner för avfallshandling och återvinning eftersom det ses som en nödvändig bas för att kunna jobba med återbruk och förebyggande.

Nya frågor har dock dykt upp vid uppföljningen såsom att det finns kommunala verksamheter som har fel abonnemang och en otydlig organisation gör att det t.o.m. är oklart vem man i dessa fall ska prata med för att reda ut det. Arbete med att införa nya rutiner kring rapportering av hämtning av farligt avfall har också påvisat att det ibland saknas rutiner för detta. Här har information tagits fram till intranätet för att stödja verksamheterna.

Minskat byggavfall

Jordmassor står för största volymen byggavfall och där har en handlingsplan arbetats fram med aktiviteter för arbete med masshantering i det dagliga arbetet inom Samhällsbyggnad (TF, SB, KoF, MK). Nästa steg är att ta fram en massbalansberäkning för att utreda flöden av massor nu och i framtiden och ge underlag för etablering av en intern schaktdeponi. Arbete med att titta på möjliga platser har påbörjats.

I de kommunala bolagen finns exempel på att Resurs- och Avfallsriktlinjerna från Byggföretagen används i ramavtal och objektupphandlingar. När det gäller återanvändning av material, går det idag i första hand till bolags egen verksamhet, i andra hand till försäljning, men arbete pågår i koncernen för att gemensamt organisera ett återbruksarbete för byggelement.

Minska hushållens avfall

Arbete pågår kring konceptet "Örebro returhus" som inledningsvis troligen får inriktning mot byggavfall. Mer konkreta åtgärder är att vänta under 2022/2023 om beslut tas i Tekniska nämnden.

Under 2021 och i ett års tid deltar åtta hushåll från Örebro i tävlingen Minimeringsmästarna. Hushållen får föreläsningar och tips på hur avfallet kan minskas inom fem teman; hållbar konsumtion, minska matsvinnet, farligt avfall, delande och textil. Hushållen och Örebro kommun kommunicerar kontinuerligt hur det går, främst via sociala medier.

En kartläggning av befintliga och potentiella delningstjänster identifierade elva delningstjänster som under 2022 diskuteras om de ska tas vidare av kommunen och i så fall hur. På förslag finns också att särskilda kriterier för en mer systematisk bedömning av potentiella delningstjänster ska tas fram tillsammans med en årlig skanning av marknaden för delningstjänster eftersom det hela tiden dyker upp nya initiativ, men det bedöms i dagsläget överarbetat att ha en permanent organisering för kommunens roll i delningstjänster. I projektet Klimatneutrala Örebro som startade oktober 2021 ingår ett arbetspaket om Lokala omställningsbehov där delningstjänster blir ett centralt tema.

Årligen följs avtal och partnerskap upp med aktörer som har roller i nyföretagarsystemet. Samtliga aktörer vittnar om ett kraftigt ökat hållbarhetsfokus i de affärsmodeller som nu startas. Att rådgivningen ska inkludera hållbarhetsfrågor är också något som Näringslivsavdelningen framfört som särskilt viktigt till aktörerna. Där är det såklart

hållbarhet i samtliga dimensioner som avses, men uppfattningen är att just återbruk, cirkulär ekonomi och ekologiskt avtryck är något som verkligen präglar de nya företagen. För 2021 byggde i princip samtliga UF-företag på hållbara lösningar.

Ökad återvinning och avgiftat kretslopp

En tjänst har utformats i samarbete med marknaden för att samla in och röta biologiskt verksamhetsavfall (mat som kastas i butik). Externa aktörer samlar via denna tjänst in ca 830 ton/år att jämföra med hushållens avfall som ligger omkring 8 000 ton/år.

Sedan introduktionen av sorteringstunnorna Sortören på stan har det varit ett problem att avfallet inte har sorterats. Ett upplägg för att testa olika sätt att placera, märka och informera om sorteringen för att se om något gör skillnad har tagits fram, men pengar saknas för genomförande och därför har åtgärden pausats 2022. Att undersöka förutsättningar för ett alternativt insamlingsystem kommer att föreslås Tekniska nämnden under 2022.

Minskad nedskräpning

Kommunen har sedan 2020 deltagit i Skräpplockardagarna och Håll Sverige rent-dagen. Ett nätverk för skräpplockare (invånare) har startats som därefter bildade Facebookgruppen *Håll Örebro rent* som växer och nu har drygt 100 medlemmar och genomför egna aktiviteter. En sida på orebro.se har publicerats om förutsättningar för volontärstädning.

Kommunen har utsett plockområden och hämtat skräp från skräpplockaraktiviteter för föreningar via Städa Sverige. Under 2021 bidrog Städa Sveriges två aktiviteter till att 9,2 ton skräp plockades av 947 personer från 40 föreningar. Aktiviteten sponsrades och möjliggjordes genom ICA maxi.

Ett nytt förslag till "Kvalitetskrav och riktlinjer - uteserveringar i Örebro" finns framtaget och beräknas antas våren 2022 och träda i kraft säsongen 2023. I kvalitetskraven finns skrivningar om att ta bort matrester och avfall så fort som möjligt och att restaurangen ansvarar för städning 5 meter utanför uteserveringen. Kvalitetskraven följs även av en sanktionstrappa i fyra steg och tre nivåer där konsekvens kan bli indragna tillstånd.

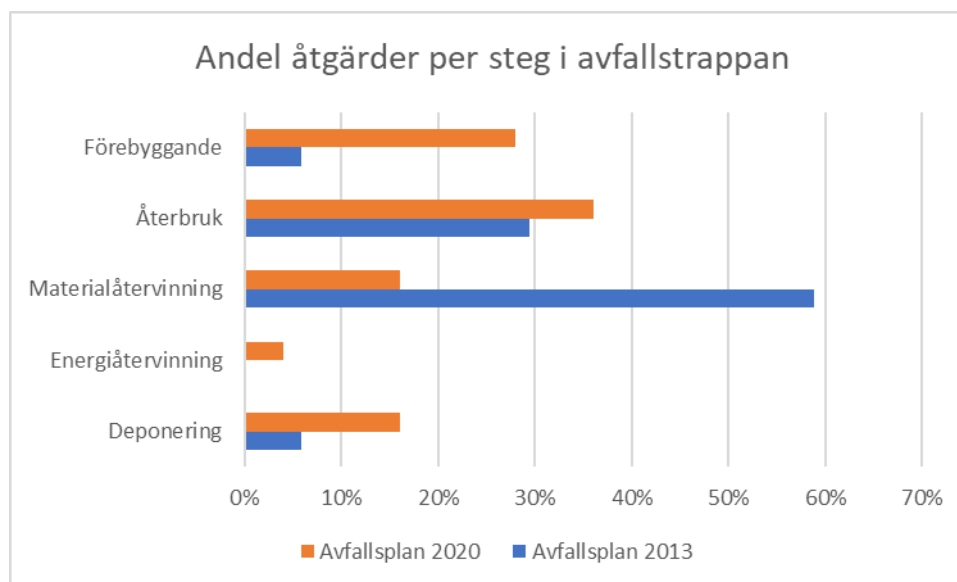
Kommunen har också klagat [förutsättningar för magnetfiske](#) i vattendrag, även om det med hänsyn till andra värden och intressen snarare är av begränsande karaktär för var/hur magnetfiske bör utföras.

Frågor har skickats till alla funktioner i koncernen som vi tror utför någon typ av skräpplockning och bett om kostnader för år 2019. Det står klart att siffrorna inte kommer vara möjliga att följa upp på årsbasis utan kan snarare användas som en engångssiffra som gäller över tid och kanske uppdateras vart femte år eller liknande. Alla svar har ännu inte inkommit, och metodiken för beräkningen ska dokumenteras.

Slutsatser

Hur går genomförandet av Avfallsplanen? Det går förstås att beskriva på många sätt, men här är några reflektioner utifrån resultaten ovan:

- **Bättre förankring.** Vid den slutliga uppföljningen av den förra avfallsplanen 2017 (efter fyra års genomförande) konstaterades att av 17 åtgärder var 5 slutförda, 5 pågående och 7 ej påbörjade. Planen ansågs dåligt förankrad och framförallt bland nämnder som hade enstaka åtgärder. Gällande avfallsplan innehåller totalt 34 åtgärder. Vid denna uppföljning, efter bara 1,5 års genomförande, där 17 åtgärder förväntades vara slutförda 2020–2021, är 3 slutförda, 17 pågående och 14 ej påbörjade⁷. Samtliga berörda nämnder har svarat och gjort något. Detta tolkas som ett större engagemang kring avfallsplanen generellt.
- **Mer återbruk och förebyggande.** En annan utveckling som är tydlig är att det talas om och arbetas mer med återbruk och till viss del förebyggande idag än innan gällande avfallsplan (Figur 5). Till viss del beror det på nya tjänster för dessa frågor inom Tekniska förvaltningen, men också den samordning som Kommunstyrelsen står för, framför allt internt. Det var dock relativt långesedan det gjordes någon teknisk/strukturell förändring som underlättar för invånarna att minska avfallet och öka återvinningen⁸. Därför är arbetet med ”Örebro returhus” efterlängtat och, om nödvändiga beslut tas, kommer underlätta invånarnas återbruk av byggvaror. En viktig omvärldsförändring som sker från årsskiftet 2022/23 är att byggavfall från hushåll klassas som kommunalt ansvar. Där tittar Tekniska förvaltningen på en ny insamlingstjänst för att kunna sortera detta avfall vid källan. Värt att nämna är också den maskinella eftersortering vars avtal började gälla från årsskiftet 2021/22, som inte var en del av avfallsplanens åtgärder.

Figur 5. Jämförelse mellan Avfallsplan 2013 och Avfallsplan 2020 i vad åtgärderna som kan placeras i avfallstrappan är inriktade på. En förskjutning har skett från materialåtervinning till återbruk och förebyggande.

⁷ Uppföljningen är gjord på samtliga 34 åtgärder eftersom vissa har påbörjats före utsatt år.

⁸ Åternyttan infördes 2013 och färgsorteringen 2016.

- **Mer fokus på byggavfall.** Vid antagandet av avfallsplanen kunde det upplevas som ”tunt” på åtgärder inom byggavfall. Den främsta inriktningen var att börja mäta. Upplevelsen är dock att fastighetsbolagen är engagerade kring uppföljningen av byggprojekten och att de också är beredda att nu ta resultaten vidare för att förbättra sina processer. Bolagen deltar också i arbetet med ”Örebro returhus” där de kan komma att bli några av dem som bidrar med överblivet byggmaterial.
- **Handlingsplan för återbruk av jordmassor.** En annan fråga som i planen kan synas liten, men som i praktiken sträcker sig från översiktlig planering till genomförande är masshanteringen. Stadsbyggnad och Tekniska förvaltningen har där fokuserat på nya arbetssätt och tagit fram en handlingsplan för att kunna öka återbruket av jord-, berg- och övriga schaktmassor. Undersökningar har visat att byggtransporter i genomsnitt utgör cirka 50 procent av stadsnära godstransporter och omkring en fjärdedel av byggtransporterna utgörs av massor. Att öka återbruket av massor och effektivisera hanteringen har stor potential för att öka resurseffektiviteten och minska klimat- och miljöpåverkan.
- **Ökad ”skräpkommunikation” men för lite förebyggande.** Arbetet med att minska nedskräpningen kan vara tufft. Inte ens de kommuner som har arbetat systematiskt under lång tid säger sig kunna påvisa några säkra effekter. Fler aktiviteter har nu definitivt genomförts i Örebro, men upplevelsen är att plockaktiviteter inte kan vara hela svaret utan att en tydligare inriktning behöver vara på förebyggande åtgärder, t.ex. samarbeten med verksamheter där mycket av skräpet kommer ifrån, samt att alla de som har ansvar för renhållning (t.ex. fastighetsägare, restauranger, m. fl.) tar sitt ansvar. Sådana insatser kräver dock mer tid, vilket är en tröskel när det är svårt att veta effekterna. En viktig omvärldsförändring är att det från 2024 införs en nedskräpningsavgift för producenter av engångsplastprodukter som ska täcka kommunernas kostnader för att städa upp dem.
- **Saknas funktioner och systemstöd för internt återbruk.** För det interna avfallsarbetet har mycket satts igång men inget avslutats. Arbetet med ”Effektivare återbruk” har varit mer svårarbetat än förväntat och är beroende av nya organisatoriska och administrativa lösningar som tar tid. Till viss del påverkar såväl pandemi som ny organisation och flera tillfälliga chefer som har medfört att många andra strategiska frågor ligger på vänt och går före. Beslut på direktörsnivå krävs för att komma vidare.
- **Grundläggande avfallshantering ännu ej helt etablerad.** Det har konstaterats att det fortfarande finns saker att förbättra i organisationen kring grundläggande frågor som rätt abonnemang, lagenliga och fungerande rutiner för avfallshantering, samt möjlighet till källsortering. Detta är ett arbetsfält som behöver lyftas fram tydligare de kommande åren.
- **Cirkulär upphandling behöver hitta systematik.** Upphandling är ett viktigt verktyg för att förebygga avfall, men som är lite undanskymt i avfallsplanen med bara två åtgärder. Här är dock uppfattningen att det finns goda förutsättningar i organisationen att tydligare integrera cirkularitet i fler avtal och att så sker gradvis i det löpande arbetet. Arbetet kan dock bli tydligare i vad vi ska fokusera på när det gäller cirkularitet och upphandling framöver.
- **Behöver bättre dataunderlag för uppföljning.** Flera av målen i avfallsplanen är svåra att följa upp och där finns särskilt utvecklingsarbete att göra för att få en bättre bild av hur arbetet går. De mål som det bedöms mest angeläget att få fram

någon typ av siffra på är internt restavfall, nyinköp respektive begagnade inventarietköp internt, fortsätta följa mängd byggavfall och andel återvinning, samt någon siffra kring masshantering och återbruk.

- **När vi målen?** Den övergripande frågeställningen för en uppföljning är om vi når målen. Målen i Avfallsplanen är i de flesta fall satta till 2030 så det är lång tid kvar och vi har ovan pekat på bristen på tillförlitliga data för flera av målen. Men utifrån de fakta vi har fått fram kan konstateras att:
 - Svaret troligen är ”ja” vad gäller återbruk av jordmassor, kommunikation som stödjer målen, fler och synligare återbruksverksamheter och delningstjänster samt rötning av biologiskt avfall. Dessa mål är i de flesta fall formulerade som att de ”ska öka”, vilket uppnås direkt vid minsta förbättring.
 - Svaret är i dagsläget ”nej” för målen om minskat restavfall och större andel begagnatköp internt samt målet om byggavfall. De två första beror på att det i den kommunala organisationen saknas ansvariga funktioner såväl som systemstöd för en effektiv hantering av inventarier. Att det sista målet inte nås rör sig främst om att det nationella målet verkar vara orimligt satt vad gäller återvinning.
 - Några mål är svåra att uttala sig om och bedöms mer som ”kanske”, vilket gäller minskat rest- och matavfall från hushållen (bra data som säger att vi är på god väg men takten behöver öka något), mindre farligt avfall på fel plats (vi har en startpunkt, men har svårt att säga om dagens insatser påverkar utfallet), minskad nedskräpning (svårt att veta vad som påverkar, flera nationella initiativ är på gång som kan hjälpa, men insatser lokalt handlar mest om att plocka skräpet snarare än förebygga) samt nöjdhet med avfallshantering och renhållning (ser idag bättre ut för avfallshantering än renhållning, men omöjligt att uttala sig om hur detta utvecklas framöver).

Bilaga 1 – Redovisning av åtgärder

Nedan redovisas samtliga åtgärder från Avfallsplanen (även de som ännu ej förväntas vara utförda, eftersom vissa trots det har påbörjats) och de svar som har inkommit vid uppföljningen. Åtgärder med romerska siffror är löpande åtgärder och för dessa redovisas bara kommentar om utförda aktiviteter i linje med åtgärden, ingen status eftersom de inte kan slutföras.

Samtliga nämnder

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
5: Alla kommunala arbetsplatser ska ha använt Guide för resurs- och avfallshantering (bilaga 4) för att ta fram och genomföra egna förbättringsåtgärder för att minska avfallet och öka återvinningen.	Pågående	Guiden finns utlagd på intranätet så möjligheten finns för arbetsplatser att använda den. Däremot är den inte lanserad och därför sannolikt helt okänd. Lansering är planerad och har inväntat rätt läge efter pandemin.

Byggnadsnämnden huvudansvarig

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
29: Arbeta in tydligare kravnivåer kring krögarnas ansvar för städning i riktlinjer för uteserveringar och skapa tydligare incitament att följa det.	Pågående	Nytt förslag till "Kvalitetskrav och riktlinjer - uteserveringar i Örebro" finns framtaget och beräknas antas våren 2022 och träda i kraft säsongen 2023. I kvalitetskraven finns skrivningar om att ta bort matrester och avfall så fort som möjligt och att de ansvarar för städning 5 meter utanför uteserveringen. Kvalitetskraven följs även av en sanktionstrappa i fyra steg och tre nivåer där konsekvens kan bli indragna tillstånd.

Kommunala bolag (Öbo, Futurum, Örebroporten)

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
<p>II. Kontinuerligt öka kunskapen om livscykelperspektiv på befintliga byggnader och infrastruktur såväl som materialval, tekniklösningar mm vid renovering och nyproduktion i syfte att effektivisera resursanvändningen och minska dess miljöpåverkan. Det kan till exempel göras genom att använda LCC- och LCA-analyser som underlag. Gäller de tre programnämnderna (BoU, Sam, SoV), kommunala bolag, samt Tekniska nämnden.</p>		<p>Vi har precis börjat med detta arbete i större skala, och även investerat i beräkningsprogram som ska hjälpa oss med klimatberäkningar.</p>
<p>III. Sammanställ årlig statistik på byggavfall respektive rivningsavfall per fraktion från hus, samt till vilken behandling det går med syfte att öka kunskapen om varför avfall uppstår och hur det kan förebyggas. Statistiken ska jämföras med det nationella målet om 70 viktprocent återvinning samt riktvärdet 20 kg byggavfall per kvadratmeter. Gäller kommunala fastighetsbolag samt Tekniska nämnden.</p>		<p>KSF: Har tagit fram mall för rapportering av mängder och sortering tillsammans med bolagen. Arbetet har synliggjort brist på nationell samordning ner till lokal nivå och att målet om 70 % materialåtervinning endast nås till 52 % på nationell nivå. Målet visar sig svårt att nå eftersom träavfall inte räknas som materialåtervinning och utgör en stor del.</p>
<p>IV. Vid upphandling av byggentreprenader ställa krav på till exempel sorteringsfraktioner, samt en miljöplan med mål för andel till materialåtervinning, mängd avfall per kvadratmeter, åtgärder för minskad nedskräpning samt att det redovisas till beställaren. Återanvändning av byggmaterial och byggvaror ska eftersträvas tillsammans med lämpliga aktörer på marknaden. Gäller kommunala bolag, Programnämnd samhällsbyggnad samt Tekniska nämnden.</p>		<p>Vi följer Resurs- och Avfallsriktlinjerna (juni-2019) inklusive bilagor fullt ut i alla ramavtal och objektupphandlingar. Vi kräver Bas-nivå som lägsta nivå. I objekt-specifika upphandlingar kan ytterligare anpassningar ske. När det gäller återanvändning av material, går det i första hand till vår egen verksamhet, i andra hand till försäljning. Arbetet pågår i koncernen för att gemensamt titta över och organisera ett gemensamt återbruksarbete.</p>

Kommunstyrelsen huvudansvarig

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
1: I revideringen av kommunens riktlinjer för hållbar upphandling ta med perspektiv om att där det är lämpligt kravställa återvunna och förnybara material, tillgång till reservdelar och utbytbara komponenter, samt återvinningsbarhet för att stimulera en cirkulär ekonomi.	Ej påbörjad	Riktlinjen började revideras under 2020, och dessa perspektiv togs då med, men arbetet lades på is då KD-beredningen tyckte att förslaget var för lik policyn. För närvarande pågår inget arbete med riktlinjen vad jag vet.
2: Se över rutiner för inventarieplanering vid nybyggnation och större renoveringar så att de mer utgår från livscykelkostnader och erfarenheter av vilka varor och material som håller länge och är funktionella i verksamheten.	Pågående	Frågan har berörts på flera sätt, men det finns ännu inga beslut kring nya rutiner. Vad gäller renovering/större flyttar finns ett förslag till Flyttrutin framtagna där frågan har ställts till KD-beredningen vilken direktör som bör ansvara för den och svaret var Lokalförsörjning. Ett sådant beslut inväntar ny direktör dit, men samtidigt tas det på nytt fram ett beslutsunderlag för två tjänster som Lokal- och inredningsstrateger som kan ha ansvaret för dessa frågor och det skulle eventuellt ersätta behovet av en flyttrutin som mer byggde på de förutsättningar vi har idag med tillfälliga flyttkoordinatorer.
3: Utredda organisering av kammungemensam funktion för större flyttar samt vilken roll Överskottscentralen kan ha vid sådana tillfällen för att mer ska återbrukas samt att färre objekt som inte kan återbrukas går till lagring.	Pågående	Se åtgärd 2. Huvudspåret idag är att ansvaret för flytt och inredning behöver ligga på en kommunövergripande funktion och Överskottscentralens roll behöver vara mer avgränsad till mindre flyttar och reparationer. Beslut kring det ska ingå i ovan nämnda beslutsunderlag (åtgärd 2).
6: Alla kommunala arbetsplatser ska ha möjlighet till källsortering av de fraktioner som normalt uppstår varje vecka i verksamheten, såväl i lokaler där avfallet uppstår som kärl för avhämtning. Det innebär att det också behövs en kravspecifikation för källsortering vid nybyggnation och vid nya hyresavtal för kommunala verksamheter.	Pågående	Under 2021 fick 21 arbetsplatser (samtliga sökande) möjlighet att köpa in kompletterande kärl för källsortering. Samtidigt trycktes dekalerna upp och distribuerades till alla kommunala arbetsplatser för att få en gemensam märkning. En daglig verksamhet (bildstudion) ansvarar för kommande utskick av dekalerna. Även under 2022 och 2023 finns det medel för fler kompletteringar om det behövs och därför ses inte åtgärden som avslutad.

<p>7: Se över riktlinjer och rutiner som berör återbruk inom organisationen i syfte att stärka hela kedjan av incitament att återbruka och göra det lätt att göra rätt. Arbetsgången vid reparationsbehov eller över-/underskott av inventarier, respektive större flyttar ska vara tydlig, enkel och kommunicerad för inköpare.</p>	<p>Pågående</p>	<p>En arbetsgrupp har definierat vilka objekt som passar att återbruka, vilka som är värda att reparera, att dela samt vilka som kan vara idé att upphandla leverantörer för begagnat. Arbetsgruppen har också identifierat hur en önskvärd process ser ut för återbruk och reparationer och vad som behöver utvecklas för att komma dit. Däremot går det trögt att genomföra dessa utvecklingsbehov. Det beror på att det mesta faller tillbaka på att det saknas en kommunövergripande samordnande funktion för inventarier och det är därför viktigast att få till (åtgärd 2, 3) tillsammans med systemstöd för att synliggöra objekten (åtgärd 8). Samtidigt pågår omvärldsanalys kring om vissa hinder för återbruk kan lösas genom att inventarier ägs centralt och hyrs ut till verksamheter.</p>
<p>9: Ta fram beräkningsmall för de kommunala verksamheternas klimatpåverkan från avfallsförebyggande, materialåtervinning och avfallshantering. I de fall klimatpåverkan från inköp av specifika produkter av stor betydelse i verksamheterna finns att tillgå ska dessa också användas för analys. (D)</p>	<p>Ej påbörjad</p>	<p>Visst arbete har lagts på åtgärden i form av grundläggande frågeställningar kring syfte och målgrupp. Inledningsvis avsågs inköpare vara målgrupp, mne senare fördes fram att syftet kanske är att synliggöra klimatnyttan av att minska (förebygga) restavfall och sortera förpackningar, men det är otydligt mottagande för ett sådant budskap. Då syfte/målgrupp inte fick något tydligt svar har åtgärden inte prioriterats och om inget förändras så avser vi inte att genomföra denna åtgärd.</p>
<p>12: Ta fram en gemensam informations- och kommunikationsstrategi för att kontinuerligt förebygga avfall, öka återbruk och återvinning. Kommunikationen ska också bidra till minskad nedskräpning samt fett och farligt avfall som hamnar fel. Externa aktörer inkluderas när så är relevant såsom Länsstrafiken kring nedskräpning vid hållplatser. Fler sammanhållna kampanjer och budskap över tid behövs. (D)</p>	<p>Slutförd</p>	<p>Flera möten hölls mellan planerare och berörda kommunikatörer på KS och TN för att jobba med denna strategi. Slutsatsen blev dock att nämnderna i stort har väl avgränsade uppdrag och det viktigaste är att vi involverar varandra i våra respektive kommunikationsinsatser när så är relevant och istället jobbar med separata kommunikationstrategier/-planer. Klimatsmart vardag, Minimeringsmästarna och Miljönärvänlig verksamhet är de främsta exemplen där vi arbetar tillsammans.</p>

13: Kartlägga vilka gemensamma resurser och privata initiativ till delning som förekommer i Örebro för att på lämpliga sätt kunna stötta utvecklingen av delningsekonomi. (D)	Pågående	Kartläggningen är slutförd och finns som en rapport som ska presenteras för KSU i februari. Däremot följer av kartläggningen en analys av vilka delningstjänster som kommunen anser det relevant att ta vidare samt att identifiera vem som ansvarar för att ta respektive tjänst vidare. Detta arbete fortgår våren 2022 genom styrgruppen för delningsekonomi ledd av Kultur- och fritidsförvaltningen. Åtgärden anses vara slutförd när det är klarlagt vad som ska tas vidare och av vem.
15: Uppmuntra fastighetsägare att inrätta bytes- och fixarrum i fastigheter där så är lämpligt.	Ej påbörjad	
16: Införa TAGE-skåp som underlättar återbruk av barnkläder i fler förskolor som är intresserade, samt följa upp utfallet av dem.	Ej påbörjad	
18: Etablera en samverkan med studieförbund och andra föreningar som kan bidra till att öka invånarnas intresse och kompetens att laga saker och på andra sätt minska konsumtionens miljöpåverkan.	Slutförd	Kan nästan ses som en löpande åtgärd, men ses här som slutförd då vi har identifierat ett sätt att samverka. Vi tar kontakt med Länsbildningsförbundet och frågar där vilka studieförbund som är intresserade att samverka. Samverkan har skett med Bilda och Sensus genom att deras träffar om att laga eller omskapa kläder har marknadsförts via klimateam vardag så länge deltagande är gratis och vi lägger till någon info om miljönyttan eller kommunens mål/arbete på området. På samma sätt har vi spridit Naturskyddsföreningens Klädbyttardag. Däremot är det svårt att säga att denna samverkan är etablerad och kommer fortgå då den bygger på intresse för stunden och relevanta aktiviteter från studieförbunden och föreningar.
19: Undersöka sätt att underlätta för försäljare av mat och dryck på utomhusevents att använda flergångsmaterial eller att kunden stimuleras att ha egna behållare för dryck och mat.	Ej påbörjad	
20: Ta fram information och vid behov genomföra utbildning för personal på Åternyttan respektive Överskottscentralen kring varor som är olämpliga att återbruka ur perspektivet att de kan innehålla farliga ämnen.	Pågående	Åternyttans och Överskottscentralens verksamheter har kontaktats/besökts. De svar som inkommit visar på att det finns ett behov och intresse för mer information/utbildning i vissa av verksamheterna. Med rådande resursläge på KSU kommer arbetet dock inte kunna prioriteras under 2022.

22: Genomföra förstudie om behov och intresse i lokalt näringsliv att söka finansiering för projekt som identifierar hur restprodukter från mindre företag kan utgöra råvaror i andra processer eller på annat sätt nyttiggöras.	Ej påbörjad	
30: Återuppta undersökningen om hur informationen om sortering på stan kan förtydligas så att Sortören används på rätt sätt.	Pågående	Vi har klargjort med leverantören av Sortören vilken typ av "ingrepp" vi får göra på tunnan. Det går bra att laminera, lacka eller sätta skylt på stolpe i mitten så länge vi inte ändrar funktionen på tunnan. Stadsbyggnad tycker också det går bra så länge vi undviker reklam eller dekaler som lossnar och blir fula. Ett upplägg för att testa olika sätt att placera, märka och informera om sorteringen för att se om något gör skillnad har tagits fram, men pengar saknas för genomförande och därför har åtgärden pausats 2022.
32: I samverkan med City Örebro utreda möjligheter till olika former för finansiering och organisering av cityvärdar som bidrar till en ren och snygg stadskärna.	Pågående	Skickade 2021 in en ansökan om projektmedel från Tillväxtverket för öppnandet av ett trygghetskontor med anställda cityvärdar, men ansökan avlogs. City Örebro har även inlett en diskussion med Länsförsäkringar Bergslagen och ÖBO angående projektstöd. Stadsmissionen har gått in som samarbetspartner i projektet och hjälper mig i förankringsarbetet.
33: Utreda vilka verktyg kommunen kan arbeta med för att stävja nedskräpning och främja återvinning samtidigt som goda förutsättningar för företagande ges.	Ej påbörjad	
34: Utreda former för att följa upp kostnader för nedskräpning på ett enhetligt sätt inom kommunkoncernen.	Pågående	Frågor har skickats till alla funktioner i koncernen som vi tror utför någon typ av skräpplockning och bett om kostnader för år 2019. Alla har inte svarat än så siffrorna har inte kunnat sammanställas, men det står klart att det inte kommer vara möjligt att följa upp på årsbasis utan mer kan användas som en engångssiffra som gäller över tid och kanske uppdateras vart femte år eller liknande. De sista svaren behöver komma in, totalen sammanställas och beräkningssättet med källor dokumenteras för att åtgärden ska ses som slutförd.

<p>I. Kommunstyrelsen ska kontinuerligt stödja förvaltningarna i att förebygga avfall genom workshops, vägledningar och andra insatser med fokus på de största verksamheterna och de stora avfallsflödena, även med hänsyn till ”osynligt avfall” från till exempel elektronikproduktion.</p>		<p>Inget har gjorts förutom förberedande arbete att lansera Guiden för resurs- och avfallshandtering (åtgärd 5) som är ett sätt att förebygga avfall.</p>
<p>V. Kommunstyrelsen ska kontinuerligt öka kunskapen om cirkulär ekonomi, vad som krävs för att nå den, samt hur resurser och avfall praktiskt ska hanteras.</p>		<p>Görs i viss utsträckning genom nyhetsbrev, webinarium, rapporter, men det är främst sådant som kan knytas till övriga åtgärder i planen eftersom de anses mer prioriterade än nya initiativ.</p>
<p>VI. Kommunstyrelsen och Tekniska nämnden ska söka samverka med andra organisationer när det kan ge större genomslag eller på annat sätt effektivisera arbetet.</p>		<p>Minimeringsmästarna som är ett projekt som drivs av Göteborgsregionen och där vi deltar är ett exempel.</p>
<p>VIII. Kommunstyrelsen ska kontinuerligt söka efter digitala lösningar som kan bidra till ökad resurseffektivitet och förenkla vardagen för invånare och stämma av tänkbara lösningar med organisationen för smart stad inom Programnämnd samhällsbyggnad.</p>		<p>Inga digitala lösningar kopplat till planens åtgärder har hittills identifierats.</p>
<p>IX. Kontinuerligt utifrån kommunens rådighet skapa goda förutsättningar för delning, reparation, minskat matsvinn och olika former av återbruk samt stimulera invånare att använda dessa tjänster genom till exempel märkningar, information, aktiviteter. Gäller Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden.</p>		<p>Den främsta insatsen från KS har varit delningsrapporten (åtgärd 13) så här långt. En granskning av idéerna i bostadsprojektet Tamarinden har också gjorts, men det har inte lett till något särskilt utöver de processer som redan pågår i planeringen av projektet. Tekniska förvaltningen har resursatt satsningar för förebyggande åtgärder för att minska avfall och öka återanvändning. Pågående projekt är "Örebro returhus"; samarbete och struktur för att kunna främja återanvändning. En långsiktig plan för att förebygga avfall har tagits, och just nu pågår "Minimeringsmästarna" En antal hushåll som tävlar för att minska sitt avfall - detta sprids till medborgarna.</p>

<p>IX. Kommunstyrelsen ska kontinuerligt skapa goda förutsättningar för entreprenörskap, innovationer och cirkulära affärsidéer som bygger på en hållbar resursanvändning. Exempel på verktyg är entreprenörskap i skolan och nyföretagarrådgivning.</p>		<p>Till stor del är detta något som ligger i den ordinarie verksamheten, men vi ser att det under 2021 startades fler företag i kommunen än det tidigare gjort (någonsin, per kalenderår). Även mätt i antal nya företag per invånare är siffrorna väldigt höga. Om det sedan är frukten av kommunens arbete för ett välfungerande stödsystem mot nyföretagande, gynnande makroläge och omvärldsfaktorer, eller kombination av dessa är svårare att slå fast innan vi får mer underlag till oss (t.ex. GEM-rapporten). Årligen följs avtal och partnerskap upp med aktörer som roller i nyföretagarsystemet. Samtliga aktörer vittnar om ett kraftigt ökat hållbarhetsfokus i de affärsmodeller som nu startas. Detta är också något vi framfört som särskilt viktigt till aktörerna (rådgivningen ska inkludera hållbarhetsfrågor). Där är det såklart hållbarhet i samtliga dimensioner som avses, men uppfattningen är att just återbruk, cirkulär ekonomi och ekologiskt avtryck är något som verkligen präglar de nya företagen. Under 2021 har KSF tillsammans med FUFU initierat ett arbete som leder till stärkta förutsättningar för entreprenörskap på gymnasiet. Det handlar i praktiken om en ny tjänst (rekrytering sker under kvartal 1, 2022) som aktivt arbetar med att öka andelen UF-elever (Ung Företagsamhet), stödjer rektorer och lärare i entreprenörskapsfrågor osv. Förväntade resultat är just stärkta förutsättningar för ungas entreprenörskap. För 2021 byggde i princip samtliga UF-företag på hållbara lösningar. Värt att nämna är såklart jätteprojektet Regenergy/WA3RM i Frövi som på många sätt är ett resultat av samarbetet inom Business Region Örebro. Du har säkert uppmärksammat detta. Med 20 hektar växthus för tomat- och fiskodling som tar hand om koldioxid och restvärme från Billerud Korsnäs är detta ett av de absolut största projekten i Sverige inom industriell symbios och effektiv resursanvändning (om inte det största).</p>
<p>XVII. Kommunstyrelsen och Tekniska nämnden ska på olika sätt stimulera företag, kommunala och privata fastighetsägare, föreningar samt vuxna och unga invånare till att plocka skräp och bidra till ett rent Örebro.</p>		<p>Kommunen har sedan 2020 deltagit i Skräpplockardagarna och Håll Sverige rent-dagen. Ett nätverk för skräpplockare (invånare) har startats. En sida på orebro.se har publicerats om förutsättningar för volontärstädning. Vi har utsett plockområden och hämtat skräp från skräpplockaraktiviteter för föreningar via Städa Sverige. Vi har också klargjort förutsättningar för magnetfiske i vattendrag även om det mer är begränsande för var/hur det bör utföras.</p>

Miljönämnden

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
II. Miljönämnden ska vid tillsyn kontrollera att avfallshanteringen sker enligt gällande lagstiftning, med utgångspunkt i bästa hantering enligt avfallshierarkin.		Detta görs kontinuerligt vid all tillsyn.
XVI. Miljönämnden och Tekniska nämnden ska kontinuerligt informera företagare och invånare om ansvar och regelverk för att förebygga nedskräpning. Olika verktyg ska användas för att avskräcka från nedskräpningsbrott.		Detta görs allt eftersom ny lagstiftning kommer. Tillsyn utförs hos nedskräpare för att förhindra att det sker igen. Tillsynsavgift tas ut för att avskräcka från ytterligare nedskräpning.

Programnämnd BoU

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
8: Se över befintlig process för elevdatorer för att hitta sätt att använda dem under längre tid än de normala tre åren. Administrativa rutiner behöver anpassas för att underlätta återbruk mellan verksamheter så att nyinköp och kostnader kan minskas.	Ej påbörjad	Ett förslag till upplägg av översynen (uppdragsdirektiv) har lyfts till styrgruppen för digitalt lärande, men inget beslut är taget än
II. Kontinuerligt öka kunskapen om livscykelperspektiv på befintliga byggnader och infrastruktur såväl som materialval, tekniklösningar mm vid renovering och nyproduktion i syfte att effektivisera resursanvändningen och minska dess miljöpåverkan. Det kan till exempel göras genom att använda LCC- och LCA-analyser som underlag. Gäller de tre programnämnderna (BoU, Sam, SoV), kommunala bolag, samt Tekniska nämnden.		LFE arbetar tillsammans med bolagen med miljöcertifieringen Miljöbyggnad silver vid främst nybyggnation och har börjat diskutera Gröna hyresavtal.

Programnämnd samhällsbyggnad

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
10: Utredda flöden av överskottsmassor nu och i framtiden samt om kommunen kan underlätta en etablering för klassning och mellanlagring av jordmassor för att främja återbruk. I åtgärden ingår även att undersöka lämplig lokalisering om en etablering visar sig möjlig.	Pågående	En handlingsplan har arbetats fram vad med aktiviteter för arbete med masshantering inom Samhällsbyggnad (TF, SB, KoF, MK) för att arbeta in masshantering i det dagliga arbetet. Nästa steg är nu att ta fram en massbalansberäkning mha konsult, för att utreda flöden av massor nu och i framtiden.

11: Utredda förutsättningar för en etablering av schaktdeponi för rena jordmassor.	Pågående	Arbete med att titta på möjliga platser för en eventuell intern deponi har påbörjats. En massbalansberäkning (se åtgärd 10) är en förutsättning för att kunna jobba vidare med frågan. En massbalansberäkning planeras att tas fram med hjälp av konsult.
28: Utredda hur muddermassor från dagvattendammar och andra vattenmiljöer såsom sediment och växtrester kan hanteras miljöriktigt och kostnadseffektivt.	Ej påbörjad	
II. Kontinuerligt öka kunskapen om livscykelperspektiv på befintliga byggnader och infrastruktur såväl som materialval, tekniklösningar mm vid renovering och nyproduktion i syfte att effektivisera resursanvändningen och minska dess miljöpåverkan. Det kan till exempel göras genom att använda LCC- och LCA-analyser som underlag. Gäller de tre programnämnderna (BoU, Sam, SoV), kommunala bolag, samt Tekniska nämnden.		LFE arbetar tillsammans med bolagen med miljöcertifieringen Miljöbyggnad silver vid främst nybyggnation och har börjat diskutera Gröna hyresavtal.
IV. Vid upphandling av byggentreprenader ställa krav på till exempel sorteringsfraktioner, samt en miljöplan med mål för andel till materialåtervinning, mängd avfall per kvadratmeter, åtgärder för minskad nedskräpning samt att det redovisas till beställaren. Återanvändning av byggmaterial och byggvaror ska eftersträvas tillsammans med lämpliga aktörer på marknaden. Gäller kommunala bolag, Programnämnd samhällsbyggnad samt Tekniska nämnden.		Text finns med i AF-delen vid upphandling av entreprenader. Den berör bland annat källsortering, städning, rengöring, kemikalieförteckning, fordon mm, men ingen text med om mätning av avfall per kvadratmeter, saknas även mål för andel till materialåtervinning. Krav på kvalitets- och miljöarbete enl ISO 9001 och 14001 eller likvärdigt.
VIII. Kommunstyrelsen ska kontinuerligt söka efter digitala lösningar som kan bidra till ökad resurseffektivitet och förenkla vardagen för invånare och stämma av tänkbara lösningar med organisationen för smart stad inom Programnämnd samhällsbyggnad.		

Programnämnd social välfärd

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
II. Kontinuerligt öka kunskapen om livscykelperspektiv på befintliga byggnader och infrastruktur såväl som materialval, tekniklösningar mm vid renovering och nyproduktion i syfte att effektivisera resursanvändningen och minska dess miljöpåverkan. Det kan till exempel göras genom att använda LCC- och LCA-analyser som underlag. Gäller de tre programnämnderna (BoU, Sam, SoV), kommunala bolag, samt Tekniska nämnden.		LFE arbetar tillsammans med bolagen med miljöcertifieringen Miljöbyggnad silver vid främst nybyggnation och har börjat diskutera Gröna hyresavtal.

Tekniska nämnden huvudansvarig

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
14: Utreda förutsättningar för att etablera ett system för mottagning, hantering och avsättning av föremål som till följd av skicket inte kan säljas utan reparation, rengöring eller liknande åtgärd.	Pågående	Arbete kring konceptet "Örebro returhus" pågår. Utredning/utvärdering pågår. Mer konkreta åtgärder är att vänta under 2022/2023.
17: Ta fram förslag på hur material från återvinningscentraler och andra kanaler kan återanvändas för skapande, lek och lärande i förskolor. Särskild hänsyn ska tas till giftfri förskola.	Ej påbörjat	Åtgärden byggde på Örebro returhus som nav och det har nu fått en inriktning mot bygg- och rivningsavfall initialt. Det är kanske inte lämpligt material för förskolorna och utvecklingen av Örebro returhus bör avvaktas innan åtgärd initieras.
21: Utreda förutsättningar att erbjuda tjänsten tömning och sortering av ej säljbara objekt vid flyttar, dödsbon, vräkningar för att motverka dumpning eller återvinningsbart material i restavfall.	Ej påbörjat	
23: Undersöka invånarnas attityder till och åsikter om avfallshandling.	Pågående	Undersökt marknaden på leverantör av undersökning, använder samma som förra undersökningen, Rangola, har haft första möte kring innehåll. Beställning i mars-april, justera frågor i maj, genomförande aug-sept, rapport okt, fördjupad analys nov
24: Verka för en tjänst som samlar in förpackat biologiskt verksamhetsavfall för rötning (utförs kopplat till löpande åtgärd XI).	Slutförd	Tjänst har utformats i samarbete med marknaden. Externa aktörer samlar in ca 830 ton/år. Förändring kan ske då lagstiftningen pekar mot att detta kan klassas som kommunalt avfall.
25: Ta fram förslag på hur Örebro kommun ska organisera sig i förhållande till det kommande kravet på separat insamling av textil enligt EU-direktiv.	Ej påbörjat	Ännu inga beslut fattade på nationell nivå om utformning/införande av producentansvar för textil. Viss debatt i nationella media har pågått, Avfall Sverige /några kommuner har påvisat behovet av en nationell reglering av kommunernas möjliga delaktighet gällande framförallt insamling och då även att ersättning bör finnas reglerad i kommande förordning. Vi fortsätter avvakta
26: Utföra MIFO fas 1-inventering för de nedlagda deponier som kvarstår i kommunen efter inventeringen 2018.	Ej påbörjad	Planerad till 2023, möte initierat i början på 2022 med miljöingenjör TF och miljökontoret då det är påkallade gällande vissa deponier.

<p>27: Utifrån de MIFO fas 1-inventeringar av nedlagda deponier som gjordes 2018 och åtgärd 26 prioritera vilka deponier som behöver MIFO fas 2-inventering eller direkta skyddsåtgärder.</p>	Ej påbörjad	Ej påbörjad, planerad till 2023, möte initierat i början på 2022 med miljöingenjör TF och miljökontoret då det är påkallade gällande vissa deponier.
<p>31: Ta fram en checklista för arrangörer om avfallshantering vid arrangemang som kan förmedlas vid platsupplåtelse och på orebro.se.</p>	Pågående	E-tjänst finns för behov av avfallshantering vid arrangemang som nu utvecklas.
<p>II. Sammanställ årlig statistik på byggavfall respektive rivningsavfall per fraktion från hus, samt till vilken behandling det går med syfte att öka kunskapen om varför avfall uppstår och hur det kan förebyggas. Statistiken ska jämföras med det nationella målet om 70 viktprocent återvinning samt riktvärdet 20 kg byggavfall per kvadratmeter. Gäller kommunala fastighetsbolag samt Tekniska nämnden.</p>		
<p>III. Vid upphandling av byggtreprenader ställa krav på till exempel sorteringsfraktioner, samt en miljöplan med mål för andel till materialåtervinning, mängd avfall per kvadratmeter, åtgärder för minskad nedskräpning samt att det redovisas till beställaren. Återanvändning av byggmaterial och byggvaror ska eftersträvas tillsammans med lämpliga aktörer på marknaden. Gäller kommunala bolag, Programnämnd samhällsbyggnad samt Tekniska nämnden.</p>		
<p>VI. Kommunstyrelsen och Tekniska nämnden ska söka samverka med andra organisationer när det kan ge större genomslag eller på annat sätt effektivisera arbetet.</p>		
<p>VII. VII: Tekniska nämnden ska kontinuerligt genom utställningen Kretsloppslandet och andra aktiviteter informera och utbilda skolelever och andra prioriterade målgrupper om cirkulär ekonomi, hur nedskräpning och avfallsmängder kan minskas, samt hur avfall ska sorteras.</p>		Anpassade smittsäkra lektioner utomhus togs fram under 2020 som realiserades våren 2021 i Barnens trädgård invid Karlslund herrgård. En tematisk miljölektion erbjöds lågstadiet med övningar som ”Vad man kan slänga i matavfallspåsen” och ”Skräpjakten” (en pulshöjande övning om återvinning) för 12 klasser och ca 280 elever/lärare. För mellanstadiet erbjöds en avfallslektion med övningar som Tidslinjen (om olika materials

		nedbrytningstider i naturen) och Värdefulla sopor (om sortering vid en återvinningsstation) för 10 klasser och ca 270 elever/lärare. När läget förbättrades hösten 2021 erbjöds några Corona-anpassade lektioner inne i Kretsloppslandet för 13 klasser och 310 elever/lärare: för lågstadielklasser temalektionen ”Bli Sopsmart!” som en del i ett samarbete med den nya lärarfortbildning i avfallsteknik som KomTek ger. Mellanstadiet erbjöds en avfallslektion för 7 klasser och 155 elever/lärare. Färre besökare än ett normalt år, men så har också behovet av rejält återkommande underhåll och uppdatering av utställningen blivit påtagligt, relevant har prioriterats ett antal år på bekostnad av statusen i utställningen. Där görs nu ett omtag.
XII. Tekniska nämnden ska kontinuerligt bevaka när det uppstår förutsättningar för att återvinna nya fraktioner, till exempel textil. Bedömning av återvinningsens hållbarhet ur ett helhetsperspektiv är viktig såsom antal cykler materialet kan återvinnas, transporter till behandling, kostnad för hantering, mm.		Verksamheten bevakar ständigt dessa frågor för att ligga i framkant. Följer utveckling genom branchorganisation, deltagande i nätverksgrupper. Etablerar utredningar där vi tycker vi ser möjligheter, som ibland leder till genomförande som avtal gällande eftersortering, ibland följer vi utvecklingen som t.ex återvinning av plast, textilåtervinning mm.
XIII. Tekniska nämnden ska kontinuerligt arbeta för att öka fastighetsnära och kundnära insamling av elavfall samt etablera nya kanaler för att samla in farligt avfall.		Ständigt i samtal med fastighetsägare. Tillgängligheten har också ökat i samband med att det finns möjlighet att lämna farligt avfall i samband med privat inpassering på ÄVC. Har inga ytterligare nya kanaler för insamling.
XIV. Tekniska nämnden ska bevaka konsekvenser av den statliga utredningen ”Giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam” för att säkra ett fortsatt lokalt kretslopp och vid behov hitta alternativa lösningar.		SOU 2020:3 är vilande och det förväntas dröja innan eventuella propositioner kommer.
XVI. Miljönämnden och Tekniska nämnden ska kontinuerligt informera företagare och invånare om ansvar och regelverk för att förebygga nedskräpning. Olika verktyg ska användas för att avskräcka från nedskräpningsbrott.		Detta görs kontinuerligt när ny avfallslagstiftning kommer. Timavgift tas ut för att avskräcka till upprepad dumpning. Tillsyn av att företag som dumpat har godkända mottagare görs.

<p>XV. Tekniska nämnden ska kontinuerligt föra dialog med alla fastighetsägare i centrum för att få en välfungerande helhetslösning kring städning av gator och torg.</p>		<p>2020 genomfördes en vandring med fastighetsägare i centrum, men ställdes in 2021. Kontakt har tagits med vissa fastighetsägare runt Våghustorget med uppmaning att se över sina fastigheter och anläggningar för att begränsa boplatser för råttor. Åtgärder har efter det vidtagits på flera fastigheter och anläggningar.</p>
---	--	--

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Åtgärd	Status	Kommentar utfall
<p>4: Införa en webblösning för Överskottscentralen där tillgängliga inventarier kan synliggöras och om möjligt knyta det till e-handelssystemet för att underlätta internt återbruk. (D)</p>	<p>Pågående</p>	<p>Åtgärden har glidit mot en kommunövergripande lösning (som KS ansvarar för) där en integrering av återbruksplattform i kommande upphandling av nytt ekonomisystem har beställts. Denna ser dock ut att dröja flera år och under 2022 undersöks möjligheten att haka på Addas ramavtal för IT-plattform för återbruk av möbler. I nuläget bedöms dock det vara relevant först om det finns en kommunövergripande funktion som kan ansvara för systemet och dess innehåll. Ett beslutsunderlag förbereds för att detta ansvar ska ligga på LFE.</p>